Ulkoministeriö Kokousraportti EU/9/2024-UM-25

Kiviniemi Antero 8.5.2024

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoministerien 1. virallinen neuvostokokous (TSTK)

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston kokous 7.5.2024

Neuvosto kävi poliittiset keskustelut naisten osallistumisesta poliittiseen päätöksentekoon (naiset julkisessa elämässä) sekä mahdollisista ratkaisuista yksimielisyyden löytämiseksi 16 vuotta neuvoteltavana olleeseen yhdenvertaisuusdirektiiviin.

Neuvosto hyväksyi päätelmät naisten taloudellisesta itsenäisyydestä.

Puheenjohtaja kertoi järjestämästään tasa-arvoministerien epävirallisesta kokouksesta sekä HLBTI-ihmisten oikeuksia käsittelevästä korkean tason tapahtumasta sekä aikeistaan ehdottaa tasa-arvo -sanan lisäämistä nyt kokoontuneen neuvostokokoonpanon nimeen.

Komissio kertoi naisiin kohdistuvan väkivallan seurannasta, EU:n liittymisestä naisiin kohdistuva väkivaltaa torjuvaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen (Istanbulin sopimus), valmisteilla olevasta sukupuolivähemmistöjen oikeuksia koskevasta tiedonannostaan sekä EU:n rasisminvastaisen toimintaohjelman toimeenpanon tilanteesta.

Komissio kehotti jäsenvaltioita jatkamaan virkamiehensä valinnan tukemista YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanoa valvovaan komiteaan.

Työllisyys- ja sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto (TSTK) kokoontui 7. toukokuuta 2024 Brysselissä puoleksi päiväksi keskustelemaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Kokouksen puheenjohtajana toimi Marie-Colline Leroy, joka on Belgian tasa-arvosta, yhtäläisistä mahdollisuuksista ja moninaisuudesta vastaava valtiosihteeri.

Yhdenvertaisuusdirektiivi - poliittinen keskustelu

Puheenjohtaja alusti keskustelun vuonna 2008 annetusta yhdenvertaisuusdirektiiviehdotuksesta. Direktiivin tavoitteena on taata yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteutuminen uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumatta työelämän ulkopuolella.

Komissio (komissaari Helena Dalli) kiitti puheenjohtajavaltiota työstä ja päättäväisyydestä, jolla neuvotteluja on edistetty kohti sopua edellisten puheenjohtajavaltioiden tekemän työn pohjalta. Komissio muistutti, että

direktiivi on edelleen komissiolle prioriteetti. Komissio kehottikin niitä valtuuskuntia, jotka eivät tue tekstiä sen nykyisessä muodossa, olemaan konkreettisia niiden muutostarpeiden osalta, jotka tekstiin tulisi tehdä, jotta sopimukseen päästäisiin Belgian puheenjohtajakaudella.

Puheenvuoroissaan kaikki jäsenvaltiot kiittivät puheenjohtajavaltiota sen sitoutumisesta neuvottelujen saattamiseen päätökseen tästä asiasta ja korostivat, että on tärkeää torjua syrjintää kaikilla perusteilla.

Suomen tavoin 21 muuta jäsenvaltiota ilmaisi tukensa Belgian kompromissitekstille ja kehottivat hyväksymään direktiivin nopeasti.

Kaksi jäsenvaltiota totesi arvioivansa edelleen puheenjohtajavaltion ehdotusta taloudellisten ja hallinnollisten vaikutusten osalta. Yksi jäsenvaltio puolestaan esitti epäilyjä siitä, tarvitaanko EU- tasolla tarvitaan lainsäädäntöä tällä alalla, ja kyseenalaisti sen, täyttääkö ehdotus suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteita koskevat vaatimukset.

Unkari korosti, että jos direktiiviä ei hyväksytä Belgian puheenjohtajakaudella, se on valmis jatkamaan asian käsittelyä omalla puheenjohtajuuskaudellaan.

Puheenjohtajavaltio päätti puheenvuoronsa kehottamalla niitä jäsenvaltioita, jotka eivät voi tukea ehdotusta tässä vaiheessa, esittämään konkreettisia muutosehdotuksia, jotka johtaisivat sovun löytämiseen ennen kesäkuun TSTK-neuvoston kokousta.

Neuvoston päätelmät naisten taloudellisesta itsenäisyydestä - hyväksyntä

Puheenjohtaja muistutti, että neuvoston päätelmät on laadittu Pekingin toimintaohjelman ja sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvallan lisäämistä koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien toimintasuunnitelman uudelleentarkastelun yhteydessä. Ne perustuvat Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) laatimaan raporttiin ”Taloudellinen riippumattomuus ja sukupuolten tasa-arvo: tulojen, varallisuuden ja vallan välinen yhteys”.

Komissio suhtautui erittäin myönteisesti päätelmiin ja korosti, että naisten taloudellisten vaikutusmahdollisuuksien ja riippumattomuuden lisääminen on keskeinen osa komission tasa-arvostrategiaa. Komissio totesi, että sukupuolten väliset erot työllisyydessä, palkkauksessa, hoidossa ja eläkkeissä heikentävät naisten kykyä olla taloudellisesti riippumattomia. Komissio korosti, että jatkuvan edistyksen varmistamiseksi on tärkeää toteuttaa kohdennettuja toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan sukupuolten tasa-arvo kaikilla aloilla, kuten palkkojen avoimuutta ja työelämän tasapainoa koskevat direktiivit, Euroopan hoivastrategia, erilaiset tiedonkeruu- ja tiedotuskampanjat sekä EU:n että kansallisella tasolla osaltaan tekevät.

Naiset julkisessa elämässä - poliittinen keskustelu

Puheenjohtaja alusti keskustelun. Keskustelussa keskityttiin keinoihin lisätä naisten edustusta päätöksenteossa ja edistää sukupuolten tasa-arvoa johtotehtävissä. Puheenjohtaja totesi, että naisten kohtaamiin haasteisiin politiikassa kuuluvat sukupuoleen perustuva väkivalta (verkkohäirintä ja vihapuhe), sukupuolistereotypiat ja hoivavastuiden epätasainen jakautuminen, ja korosti, että nämä kysymykset vaikuttavat erityisen voimakkaasti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin naisiin.

Komissio kiitti puheenjohtajavaltio tämän poliittisen keskustelun järjestämisestä juuri Euroopan parlamentin vaalien kynnyksellä. Komissio korosti, että naisten on voitava osallistua vaaleihin täysimääräisesti sekä äänestäjinä että ehdokkaina. Komissaari korosti, että on torjuttava lisääntyviä sukupuoleen perustuvia verkkohyökkäyksiä ja valeinformaatiota, joita käytetään naisten uskottavuuden heikentämiseksi, sekä poistettava esteet, jotka estävät naisia osallistumasta julkiseen elämään, kuten palkattomien hoito- ja kotitöiden epätasainen jakaminen sekä haitalliset sukupuolistereotypiat ja naisvihamielinen käyttäytyminen. Komissio itse järjesti 6.

maaliskuuta 2024 Brysselissä korkean tason tilaisuuden, jossa käsiteltiin naisia julkisessa elämässä ja jossa kaikki osallistujat olivat yhtä mieltä siitä, että on ryhdyttävä kiireellisiin toimiin verkkoväkivallan torjumiseksi. Komissio muistutti, että Euroopan unionilla on käytössä useita välineitä, kuten digitaalisia palveluja koskeva lainsäädäntö ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskeva direktiivi, jossa verkkoväkivalta kriminalisoidaan, sekä uusi SLAPP-direktiivi, jonka pohjalta alustojen kanssa tehdään parhaillaan työtä.

Vastauksena kysymykseen, joka koski kansallisella tasolla kehitettyjä strategioita ja mekanismeja naisten edustuksen lisäämiseksi päätöksenteossa ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi johtotehtävissä, jäsenvaltiot korostivat, että on tärkeää tukea naispoliitikkojen esimerkkiroolia, lainsäädännön toimeenpanoa työ- ja yksityiselämän yhteensovittamisessa, sukupuolikiintiöiden osalta sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja erityisesti verkkoväkivallan poistamisessa kuten myös sukupuolistereotypioiden torjumista.

EU:n tasolla toteutettavien aloitteiden osalta jäsenvaltiot tutkivat toimenpiteitä, joilla edistetään naisten osallistumista julkiseen elämään, kuten parhaiden käytäntöjen vaihtoa, tietoisuuden lisäämistä, sukupuolten tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamista EU:n politiikoissa ja institutionaalisia mekanismeja, jotka osoittavat sitoutumista tasa-arvoyhteisön rakentamiseen, mukaan lukien uusi EU:n sukupuolten tasa-arvostrategia vuoden 2025 jälkeen, tasa-arvokomissaarin virka sekä sukupuolitasapainoinen komissaarien kollegio. Suomi korosti myös kansalaisyhteiskunnan merkitystä tasa-arvon edistämisessä.

Puheenjohtajavaltion tapahtumat – puheenjohtajavaltio kertoo

Puheenjohtajavaltio kertoi tasa-arvoministerien epävirallisesta kokouksesta, joka pidettiin Brysselissä 26.-27. helmikuuta, sekä korkean tason HLBTIQ+-konferenssista, joka on määrä pitää Brysselissä 17. toukokuuta:

- Tasa-arvoministerien epävirallinen kokous tarjosi tilaisuuden pohtia tasa-arvopolitiikan onnistumisia ja oppeja sekä sitä, miten sukupuolten tasa-arvon edistymistä EU:ssa voitaisiin vauhdittaa tulevina vuosina.

- HLBTIQ+-ihmisten korkean tason konferenssi järjestetään yhdessä Hollannin kanssa, ja siinä keskitytään näiden ihmisten oikeuksien edistämistä koskevan EU- strategian uudelleentarkasteluun sekä jäsenvaltioiden, Euroopan komission ja Euroopan parlamentin tuleviin sitoumuksiin. Puheenjohtajavaltio selitti, että konferenssin tavoitteena on johtaa julkilausuman allekirjoittamiseen, jossa kannustetaan jäsenvaltioita ja komissiota jatkamaan sitoutumistaan alalla.

Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvoston nimenmuutos – Puheenjohtajavaltio kertoo

Puheenjohtajavaltio tiedotti ministereille aikeestaan sisällyttää tämän neuvostonkokoonpanon nimeen viittaus tasa-arvoon ja poistaa viittaus kuluttaja-asioihin. Puheenjohtaja korosti, että tämän ehdotuksen tavoitteena on muuttaa neuvoston nimi vastaamaan sen *de facto* käsittelemiä ja lisätä tasa-arvopolitiikan näkyvyyttä. Tarkoituksena ei ole muuttaa työnjakoa eri neuvostokokoonpanojen välillä. Epävirallisen kyselyn perusteella ehdotus saa laajaa kannatusta. Puheenjohtaja selvensi, että kun ehdotuksen eteenpäin viemisestä on sovittu, yleisten asioiden neuvoston kokoonpanon tehtävänä on käsitellä asiaa ja tehdä ehdotus Eurooppa-neuvostolle.

Komissio oli erittäin tyytyväinen tähän ensimmäiseen viralliseen TSTK-kokoukseen, joka oli kokonaisuudessaan omistettu tasa-arvolle ja yhdenvertaisuudelle, ja totesi, että kokoonpanon nimen muuttaminen merkitsisi selkeää sitoutumista tasa-arvoon - sekä rakenteellisesti että sisällöllisesti.

Useat jäsenvaltiot käyttivät puheenvuoron tukeakseen ehdotusta. Kaksi jäsenvaltiota vahvisti, että ne voivat tukea ehdotusta vain, mikäli kuluttajat-sana säilytetään lyhenteessä.

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskeva kyselytutkimus – komissio kertoo

Komissio totesi, että naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevien vertailukelpoisten tietojen kerääminen on ratkaisevan tärkeää ilmiön laajuuden ja luonteen ymmärtämiseksi, sen torjumiseen tähtäävien poliittisten toimenpiteiden suunnittelun parantamiseksi ja tällaisten toimenpiteiden tehokkuuden seuraamiseksi. Komissio kertoi, että sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa mittaavaa EU:n laajuista tutkimusta varten kerättiin tietoja vuosina 2020-2023 ja että Eurostatin tietokanta sisältää tietoja 18 jäsenvaltiosta ja kolmesta ehdokasmaasta. EU:n perusoikeusvirasto FRA ja tasa-arvoinstituutti EIGE täydentävät tiedonkeruuta kahdeksasta jäsenvaltiosta, ja yksi maa toteuttaa oman kansallisen tutkimuksen ja antaa tiedot Eurostatin käyttöön. Tutkimuksen viimeisin päivitys tehtiin marraskuussa 2023, ja kaikkien 27 jäsenvaltion tiedot ovat saatavilla vuoden 2024 loppuun mennessä.

Komissio muistutti ehdottaneensa naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskevassa direktiiviehdotuksessaan, että väkivallan säännölliset tutkimukset tehtäisiin pakollisiksi, mitä jäsenvaltiot eivät kuitenkaan hyväksyneet. Komissio korosti, että vaikka tiedonkeruu vaatii resursseja, on tietoihin panostaminen välttämätöntä, jotta voidaan seurata edistymistä asiassa, joka koskee yli puolen väestömme perusturvallisuutta.

EU:n liittyminen Istanbulin yleissopimukseen - Puheenjohtajavaltio ja komissio kertovat

Komissio tiedotti EU:n Istanbulin yleissopimukseen liittymisen täytäntöönpanon tilanteesta. Istanbulin yleissopimus tuli EU:n osalta voimaan 1. lokakuuta 2023, ja siinä edellytetään, että osapuolet kehittävät lakeja, politiikkoja ja tukipalveluja naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan lopettamiseksi.

Neuvoston on nyt määriteltävä unionin kanta sopimusvaltioille annettaviin suosituksiin yleissopimuksen täytäntöönpanosta, Suositukset on määrä hyväksyä sopimuspuolten komitean kokouksessa toukokuussa 2024.

Komissio ja neuvosto ovat sopineet alustavasta aikataulusta, joka mahdollistaa neuvoston päätöksen tekemisen unionin kannasta. EU:n rahoitusosuuden osalta komissio on ilmoittanut Euroopan neuvostolle, että EU on valmis maksamaan osuutensa yleissopimukseen. Tämä olisi yhtä suuri määrä kuin muilla suurilla rahoittajilla.

EU:n HLBTIQ+-strategian täytäntöönpanoa koskevan tiedonannon valmistelu – komissio kertoo

Komissio kertoi, että tiedonanto on juuri valmistumassa. Komissio selitti, että tiedonanto perustuu huhtikuussa 2023 julkaistuun edistymiskertomukseen, ja siinä tuodaan esiin saavutettu edistys sekä korostetaan jäljellä olevia haasteita. Tiedonannossa otetaan huomioon keskeisten sidosryhmien, kuten jäsenvaltioiden ja kansalaisjärjestöjen näkemykset, jotka on selvitetty laajan kuulemisprosessin puitteissa.

Komissio totesi, että kuulemismenettelyn tärkein johtopäätös on se, että strategian hyväksyminen on ollut virstanpylväs HLBTIQ-tasa-arvon edistämisessä Euroopassa ja että se on selkeä poliittinen viesti ja sitoumus yhdenvertaisuuden puolesta.

Puheenjohtajavaltio huomautti, että strategia on erittäin tärkeä väline HLBTIQ-oikeuksien edistämiseksi. Alankomaat kiitti useiden jäsenvaltioiden puolesta komissiota strategian laatimisesta ja kehotti seuraavaa komissiota jatkamaan työtä. Suomikin korosti pitävänsä tätä ja tasa-arvostrategiaa tärkeinä.

Tiedonanto EU:n rasisminvastaisen toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa saavutetusta edistyksestä - komission kertoo

Komissio muistutti, että EU:n rasisminvastainen toimintasuunnitelma vuosiksi 2020-2025 sisältää kahdeksankymmentä erilaista toimenpidettä rasismin torjumiseksi, ja kehotti jäsenvaltioita kehittämään kansallisia välineitä rasismin torjumiseksi.

Komissio on sitoutunut raportoimaan säännöllisesti kansallisten rasisminvastaisten toimintasuunnitelmien täytäntöönpanosta. Komissio kertoi, että erilliskuulemisen ja viime vuonna tehdyn sisäisen arvioinnin perusteella valmistellaan parhaillaan julkaistavaksi tilannekatsausta rasismin vastaisen EU:n toimintasuunnitelman 2020-2025 täytäntöönpanosta EU:n ja kansallisella tasolla. Komissio korosti, että järjestetyissä kuulemisissa tuotiin esiin kaksi keskeistä huolenaihetta: kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventuminen sekä äärioikeistolaisten narratiivien ja ääriainesten voimistuminen EU:n poliittisessa kentässä.

EU:n ehdokas YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia käsittelevän komitean vaaleihin – komissio kertoo

Komissio totesi, että EU / komissio on YK:n yleissopimuksen osapuolena asettanut ehdokkaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia käsittelevän komitean asiantuntijajäsenten tuleviin vaaleihin. Komissio korosti, että ei ole ainoastaan ensimmäinen kerta, kun se asettaa ehdokkaan komitean jäseneksi, vaan tämä on myös ensimmäinen kerta, kun EU-taso asettaa ehdokkaan minkä tahansa YK:n ihmisoikeussopimuselimen vaaleissa. Jäsenvaltioiden marraskuussa antaman yksimielisen hyväksynnän jälkeen EU:n ehdokkaaksi valittiin komission henkilöstön jäsen. Komitean vaalit järjestetään kesäkuussa sopimusosapuolten konferenssin 17. istunnossa. EU:n YK-edustusto koordinoi kattavaa tiedotuskampanjaa korkean edustajan Borrellin tuella.

Komissio kehotti kaikkia jäsenvaltioita jatkamaan EU:n ehdokkaan tukemista kampanjan aikana ja vaaleissa EU:n edustuksen vahvistamiseksi YK:n ihmisoikeuskehyksessä.

Suomen edustajat

EUE:
Saara Pokki, pysyvän edustajan sijainen (oto)

Antero Kiviniemi
Mikaela Wolin

STM:

Ville Korhonen